

Juraj Brecko

Manželstvo vo svetle Božieho Slova - Pohľad reformovanej vierouky

(Prednáška na Biblickej škole, 18. apríla 2026, v Michalovciach)

Reformovaná vierouka je zachytená v našom prostredí v Heidelbergskom katechizme a II. Helvétskom vierovyznaní. Tieto dve vyznania nazývame aj ako symbolické knihy našej cirkvi.

Pohľad Heidelbergského katechizmu

Začnime najprv pohľadom Heidelbergského katechizmu. Jeho skrátená verzia sa nachádza v Malom katechizme, ktorý poznáme ešte z konfirmačnej prípravy. V tejto prednáške budeme vychádzať z neskrátenej verzie, ktorá sa nachádza aj na stránke našej cirkvi (www.reformata.sk/mutat/598/). Manželstvu sa venujú otázky 108. a 109. v rámci výkladu 7. prikázania (Nescudzoložíš!)

108. Čo nás učí siedme prikázanie?

To, že Boh zatracuje všetku nečistotu, (a) a preto si ju musíme tiež celým naším srdcom oškľiviť (b) a žiť cudne a zdržanlivo, (c) či už v svätom manželstve, alebo v živote bez manželstva. (d)

(a) 3Mojž 18,27.28 (b) Jud 1,23 (c) 1Tes 4,3-5 (d) Žid 13,4; 1Kor 7,7-9.27

Výklad 7. Božieho prikázania nás vedie vnútorne k čistote srdca a navonok k zdržanlivosti. Či už v manželstve alebo v živote bez manželstva. Môžeme to vyjadriť aj tak, že priestor na sexuálny vzťah je len v manželstve muža a ženy. Všetko, čo je mimo toho, je hriech, niečo, čo je v rozpore s Božou vôľou. Pozrime sa na texty, na základe ktorých je táto otázka postavená.

3. Mojžisova 18

„Nesmieš telesne obcovať so ženou svojho súkmeňovca a poškvŕniť sa ňou.

S mužom nesmieš obcovať, ako sa obcuje so ženou; bola by to ohavnosť.“

(3Mojž 18,20.22)

„Vy však zachovávajúte moje ustanovenia i moje právne predpisy; nekonajte nič z týchto ohavností, a to tak domorodec ako aj cudzinec, ktorý sa zdržuje medzi vami. Lebo všetky tieto ohavnosti páchali ľudia tejto krajiny, ktorí boli pred vami, a tak sa krajina poškvrnila. Potom vás krajina nevydávi za to, že ju poškvrníte, ako vydávala národy, ktoré boli pred vami.“ (3Mojž 18,26–28)

Izraelci sa mali vyhnúť cudzoložstvu a svoju sexualitu mali prejavovať len v manželstve.

1. Tesalonickým 4

„Napokon však prosíme vás, bratia, a napomíname v Pánovi Ježišovi, aby ste sa vždy viac rozhojňovali v tom, čo ste od nás prijali, totiž, ako máte žiť – ako už aj žijete – a páčiť sa Bohu. Ved’ viete, aké príkazy sme vám dali v mene Pána Ježiša. Lebo to je vôľa Božia: vaše posvätenie. Zdržiavajte sa smilstva, a nech si každý z vás vie získať manželku s posvätnosťou a úctivosťou, nie s vášnivou žiadostivosťou ako pohana, ktorí nepoznajú Boha.“ (1Tes 4,1-5)

Tu máme dôležitý novozákonný text. Súčasťou posvätenia je vyhnúť sa smilstvu. Človek bol stvorený tak, že sexuálna túžba je súčasťou života. Ale táto túžba nesmie kresťana ovládať, nesmie nad ním panovať. Smilstvo je stav kedy človeka sexuálna túžba ovláda a vedie ho ku hriechu. Smilstvo je súhrnný názov pre rôzne situácie, kedy sa sexuálna túžba realizuje mimo manželstva. Cudzoložstvo je potom jeden z druhov smilstva. Ak kresťan chce pracovať na svojom posvätení, tak sa bude snažiť vyhnúť všetkým druhom smilstva. A bude buď žiť v manželstve, ktoré vytvára jeden muž a jedna žena. Alebo bude žiť zdržanlivo v živote bez manželstva. A tu sa dostávame k aktuálnemu trendu. Veľmi sa rozširuje spoločný život párov bez uzavretia manželstva. Mladší často niekoľko rokov spolu žijú v jednej domácnosti a až potom uzavrú manželstvo. Niektoré páry však už ostanú dlhodobo v takomto stave. Ale už aj staršie páry – kde jeden alebo obaja ovdoveli – žijú v jednej domácnosti bez uzavretia manželstva, kvôli strate vdovského dôchodku. Na jednej strane ak pár žije spolu bez uzavretia manželstva, tak neublíži tým človeku, na rozdiel do cudzoložstva, kde je vždy jedna podvedená či opustená strana. Ale aj tak je to prejav neposlušnosti voči Bohu, ktorý od nás žiada posvätenie. Tento stav sa však jednoducho dá napraviť, ak dôjde k uzavretiu manželstva.

Židom 13,4

„Manželstvo všetci majte v úcte a manželské lôžko nepoškvrené, lebo smilníkov a cudzoložníkov bude súdiť Boh.“

Ďalší text, ktorý nám jasne ukazuje, aký dôraz kladie Písmo na inštitúciu manželstva. Manželstvo je potrebné si vážiť a rešpektovať. Nie je to len nejaký formálny „papier“. Je to niečo, čo Hospodin ustanovil. Pán Boh bude súdiť aj smilníkov a cudzoložníkov. Tento súd bude spravodlivý. Každý prípad je jedinečný, Pán Boh ho spravodlivo posúdi. Môžeme si tú pripomenúť aj príbeh o žene cudzoložnici, ktorú síce Pán Ježiš neodsúdil, ale predsa ju jasne vyzval ku zmene spôsobu života.

1Kor 7,7-9

„Rád by som bol, keby všetci ľudia boli, ako som ja; lenže každý má svoj zvláštny dar od Boha, jeden tak, druhý inak. Neženatým a vdovám hovorím: dobre urobia, keď zostanú tak, ako som ja; ale ak sa nevedia zdržať, nech vstúpia do manželstva, lebo lepšie je žiť v manželstve, ako horieť vášňou.“

To sú veľmi úprimné a jasné slová apoštola Pavla, ktorý osobne žil v celibáte, ale rozumel tomu, že to nie je norma pre všetkých. Celibát nevyvyšuje a manželstvo neznižuje. Opätovne však pripomína, že sexuálny život sa má prejavovať len v manželstve. Muž a žena nemajú spolu žiť len tak, ale majú riadne vstúpiť do manželstva.

109. Zakazuje Boh v tomto prikázaní iba cudzoložstvo a iné podobné závažné hriechy?

Nakoľko naše telo ako aj duša je chrámom Ducha Svätého, prikazuje nám ho zachovať čistým a svätým, a preto zakazuje všetky nečisté skutky, posunky, slová, (a) myšlienky, túžby (b) a všetko, čo k tomu môže ľudí zvádzať. (c)

(a) Ef 5,3.4; 1Kor 6,18-20 (b) Mt 5,27.28 (c) Ef 5,18; 1Kor 15,33

V Heideberskom katechizme je pri výklade prikázaní typická línia, kde sa vysvetľuje aj hlbší záber toho-ktorého prikázania. Tak aj prikázanie „Nescudzoložíš!“ – ktoré chráni manželstvo – má aj svoj vnútorný rozmer. Veľmi dobre to vystihuje nasledujúci oddiel z 5. kapitoly listu Apoštola Pavla Efezským.

Efezským 5,18–20:

„Napodobňujte teda Boha ako milované deti ²a žite v láske, ako aj Kristus miloval vás a seba samého vydal za nás ako dar a obeť Bohu príjemnej vône. ³Smilstvo však a akúkoľvek nečistotu alebo lakomstvo ani len nespomínajte medzi sebou, ako sa patrí na svätých; ⁴ani mrzkosť, ani bláznivé reči a vtipkovanie – čo sa nepatrí; ale radšej dobrorečenie. ⁵Lebo vedzte a uvedomte si, že ani jeden smilník, ani nečistý alebo lakomec, ktorý je modloslužobníkom, nemá dedičstvo v kráľovstve Kristovom a Božom. ⁶Nikto nech vás nezvedie prázdnyimi rečami, lebo pre toto prichádza hnev Boží na neposlušných synov. ⁷Nebud'te teda ich spoluúčastníci. ⁸Ved' ste boli kedysi tmou, ale teraz ste svetlom v Pánovi; ako deti svetla žite. ⁹Lebo ovocie svetla je vo všetkej dobrotivosti, spravodlivosti a pravde; ¹⁰skúmajte, čo je milé Pánovi, ¹¹a nezúčastňujte sa v neplodných skutkoch tmy, radšej ich karhajte. ¹²Lebo je hanba i len hovoriť o tom, čo páchajú v skrytosti. ¹³Všetko, čo svetlo odhaľuje, stáva sa zjavným, ¹⁴lebo všetko, čo sa stáva zjavným, je svetlo. Preto hovorí: Prebud' sa, kto spíš, vstaň z mŕtvych a zaskvie sa ti Kristus. ¹⁵Prísne teda dbajte, ako obcujete, nie ako nemúdri, ale ako múdri. ¹⁶Vykupujte čas, lebo dni sú zlé. ¹⁷Preto nebud'te nerozumní, ale rozumejte, čo je vôľa Pánova. ¹⁸A neopíjajte sa vínom, v ktorom je roztopašnosť, ale buďte naplnení Duchom. ¹⁹Hovorte medzi sebou v žalmoch, hymnách a duchovných piesňach, spievajte a plesajte Pánovi srdcom. ²⁰Dobrorečte stále za všetko Bohu a Otcovi v mene nášho Pána Ježiša Krista.,,

Prečítali sme si dlhší oddiel, lebo z neho jasne vidno aké má byť naše zmýšľanie v súvislosti s princípmi, ktoré sa týkajú manželstva. Nejde len o to, aby sa vyhlo smilstvu, ale o to, aby smilstvo nemalo priestor ani v našich slovách a myšlienkach. To je ten vnútorný zápas a čistotu zmýšľania. Ten zápas sa musí začať už tam, v našej mysli. Takto budeme vedieť vykupovať čas a rozpoznať, čo je vôľa Pánova. Pri prečisťovaní našej mysle nám jasne pomáha to, keď je nasýtená Božím slovom a duchovnými piesňami.

Pozrime sa ešte na jeden stručný a úderný text:

1Kor 6,18-20

„Varujte sa smilstva! Každý (iný) hriech, ktorého sa človek dopustí, je mimo tela; ale kto smilní, hreší proti vlastnému telu. Alebo či neviete, že vaše telo je chrámom Ducha Svätého, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha, a že nie ste sami

svoji? Ved' veľmi draho ste boli kúpení! Oslávte teda Boha svojím telom i svojím duchom, čo oboje náleží Bohu.“

Tieto verše sú prameňom slávnej prvej otázky. Nepatríme sami sebe, nie sme sami svoji, veľmi draho sme boli kúpení. A preto je potrebné vyhnúť sa smilstvu. Korint bolo veľmi rozpustilé a nemravné mesto. Smilstvo tam bolo bežnou súčasťou života. Korint'ania, ktorí uverili v Pána Ježiša, však mali žiť inak. Pavol im kladie na srdce: „Varujete sa smilstva!“ Táto výzva však znie silno aj do našej doby, ved' dnešné veľkomesta sa, čo sa týka morálky, už veľmi Korintu ale aj iným mestám novozákonnej doby podobajú.

Tak ako prvé cirkevné zbory sa museli naučiť žiť vo svete, v ktorom smilstvo dominovalo, tak aj dnes kresťania musia plávať proti prúdu doby. Silu nájdeme v Božom slove. Ale reč, ktorá nás od biblických noriem pre manželstvo odvádza je nebezpečná. Apoštol Pavol v závere 1. listu do Korintu hovorí:

„Nedajte sa klamať! Zlé reči kazia dobré mravy.“ (1Kor 15,33)

Pohl'ad II. Helvétskeho vierovyznania

Toto vierovyznanie je menej známa symbolická kniha našej cirkvi. (www.reformata.sk/mutat/607/) Má 30 kapitol, ktoré systematicky vysvetľujú reformovanú vierouku. Manželstva sa týka 29. kapitola s názvom: **O stave slobodnom, manželstve a domácej správe.**

V prvom odseku čítame:

1. Tí, ktorí majú vzácny dar bezženstva, takže zo srdca a celej duše sú čistí a zdržanliví, a taktiež nadmieru vášňou sa neroznecujú, nech slúžia v tom povolaní Pánu, dokiaľ cítia, že majú v sebe tento božský dar. Avšak nad ostatných nech sa nepovyšujú, ale slúžia Pánu vytrvale v prostote a pokore. Takí potom bývajú schopnejší na obstarávanie božských vecí, než tí, ktorých rušia súkromné záležitosti rodiny. Avšak keby im bol tento dar zase odňatý a trvalú vášeň v sebe pociťovali, nech sú pamätliví na oné apoštolské slová: „**lepšie je žiť v manželstve, ako horieť vášňou.** (1Kor 7,9)

Tu je vysvetlený pohľad na otázku celibátu. Je dobrovoľný a nie je povinnosťou pre služobníkov evanjelia. Na druhej strane sa oceňuje služba tých, ktorí v celibáte slúžia evanjeliu.

2. Lebo manželstvo (ako liečivý prostriedok nezdržanlivosti, ba. čo zdržanlivosť samú) samotný Pán Boh ustanovil (Mat 19,5–6), ktorý ho veľmi, štedro požehnal (IMojž 1,28) a chcel to, aby muž a žena nerozlučiteľne, navzájom sa pridržovali a spolu žili v najväčšej láske a svornosti. Preto riekol i apoštol: **Manželstvo všetci majte v úcte a manželské lôžko nepoškvrnené**, (Žid 13,4). A opäť inde: »ak by sa panna vydala, nezhreší.« (IKor 7,28). Odsudzujeme teda mnohoženstvo aj tých, ktorí zavrhnú druhé manželstvo.

Manželstvo sa v II. Helvétskom vierovyznaní považuje za inštitúciu, ktorú ustanovil samotný Hospodin. Veľmi jasne to učí nasledujúci známy oddiel z evanjelia:

„¹Ked' Ježiš dohovoral, odobral sa z Galiley a prišiel do končín judských za Jordánom. ²A nasledovali Ho veľké zástupy a uzdravoval ich tam. ³Pristúpili k Nemu farizeji a pokúšali Ho: Či je dovolené prepustiť manželku pre akúkoľvek príčinu? ⁴Odpovedal: Či ste nečítali, že Stvoriteľ stvoril ich od počiatku ako muža a ženu? ⁵**A riekol: Preto opustí človek otca i matku a pripojí sa k manželke, i budú dvaja jedno telo, takže už nie sú dve telá, ale jedno. Čo teda Boh spojil, človek nerozlučuje!** ⁷Povedali Mu: A tak prečo Mojžiš prikázal dať priepustný list a prepustiť ju? ⁸Odpovedal im: Mojžiš vám dovolil prepúšťať manželky pre tvrdosť vášho srdca, ale od počiatku nebolo tak. ⁹Hovorím vám: Kto by si prepustil ženu – ak len nie pre smilstvo – a vzal by si inú, cudzoloží a kto si prepustenú vezme, cudzoloží.“ (Mt 15,1-9)

Ďalšie dva odseky 29. kapitoly sa týkajú toho ako je potrebné manželstvá udržiavať a chrániť.

3. Učíme, že manželstvá sa majú uzavierať v bázni Pána, zákonite a nie proti tým zákonom, ktoré zakazujú niekoľko príbuzenských stupňov v manželstve, aby pri sobáši nenastalo krvismilstvo. Uzavierať sa má so súhlasom rodičov, alebo tých, ktorí sú zástupcami rodičov a menovite za oným účelom, ku ktorému Pán

manželstvá; ustanovil, ďalej nech sú potvrdené verejne v chráme s modlitbou a požehnaním. Vôbec nech ho manželia majú vo svätej úcte svojou vernosťou, zbožnosťou, i láskou a najmä čistotou. Preto nech sa vyhýbajú zvade, nezhode, bezuzdnosti a cudzoložstvu.

4. V cirkvi je treba zriadiť riadne súdy a ustanoviť bezúhonných sudcov, ktorí by bdeli nad manželstvami a trestali každú necudnosť (nemravnosť) a ktorí by rozsudzovali manželské rozpory.

Súhlas rodičov sa už dnes nevyžaduje, hoci je to stále veľmi dobré ak rodičia prijímajú svoju nevestu, či zaťu. Ale stále platí, aby manželia mali manželstvo vo svätej úcte svojou vernosťou, zbožnosťou, i láskou a najmä čistotou, vyhýbali sa zvade, nezhode, bezuzdnosti a cudzoložstvu. Cirkevné súdy sú stále súčasťou cirkevného práva. A jednou z ich úloh je napomáhať k tomu, aby sa manželstvá nerozpadávali. V praxi sa to týka najmä rozvodov v manželstvách duchovných, ktoré príslušné cirkevné súdy preskúmajú a prijímu rozhodnutie.

Záver: Vidíme jasne, že naše symbolické knihy, teda Heidelberský katechizmus a II. Helvétske vierovyznanie dávajú manželstvu veľkú váhu. Nabádajú k celoživotnej vernosti, láske a obetavosti. Nejde len pravdy zo 16.storočia, ale ide o pravdy Písma Svätého. Cirkev začínala v čase veľkej rozpustilosti ,kedy manželstvo veľkú vážnosť nemalo. Žijeme však vo veľmi podobnej dobe. Snažme sa brať pravdy Písma týkajúce sa manželstva vážne. Pomohli prvej cirkvi, pomôžu aj nám:

„Napokon však prosíme vás, bratia, a napomíname v Pánovi Ježišovi, aby ste sa vždy viac rozhojňovali v tom, čo ste od nás prijali, totiž, ako máte žiť – ako už aj žijete – a páčiť sa Bohu. Veď viete, aké príkazy sme vám dali v mene Pána Ježiša. Lebo to je vôľa Božia: vaše posvätenie. Zdržiavajte sa smilstva“
(1Tes 4,1-3)